

## NÉVY LÁSZLÓ.

1841—1902.

A mi ideges korunkban, a félgondolatok és negyedettek új századában, jól esik elménket megpihentetni oly férfiú pályafutásán, aki életét egészen megélte, aki ha mit tett, azt egészen tette; oly férfiú működésén, aki egészen boldognak, mert egész embernek érezhette magát; aki azokhoz a manapság mind ritkábban található emberekhez tartozott, akik nem függnek senkitől.

Boldog családi körben, anyagi gondoktól menten, maga mögött hosszú, tisztos pályával és maga előtt még frissen rugyozó tervekkel: így lepte őt meg a halál. Aki életében mindenben szerencsés volt, az maradt halálában is: hirtelen, hosszas betegség nélkül ment át még tette erős férfi-korában az örök pihenésbe.

Közel elmulásának még talán sejtelve sem lepte meg őt; halála családjára, számos tisztelőjére volt lesújtó. Harmonikus lelkét megkímélte jó sorsa attól, hogy a minden ember életében bekövetkező végső nagy diszharmonianak önmagánál tudatára jusson.

Mert eszthétikus volt *Névy László* s a szépet kereste teljes életében; nem azt a szépet, amely maga mellett megtűri, sőt megkívánja a rútat, hogy fensége annál jobban kidomborodjék; ő a klasszikus világ derült szépségének volt kutatója és maga körül megteremtője, amely kizár mindent, ami a szép nyugalmas élvezését megzavarhatná.

Valami csudálatos asszimiláló képessége volt ennek az embernek: bármi idegen zavaró elem került az ő körébe, azt ő, mint ama kagyló a belsejébe tévedt kavicsot, a maga életfelfogásának ezüstös fényű gyöngyével burkolta körül... És hány ilyen tiszta gyöngyszemet alkotott az ő finom lelke — külső változásokban bár nem, de belsőben annál gazdagabb életében!

Előttünk áll *Szombathelyen* mint húsz éves fiatal prémon-trei tanár. Ezernyolcszázhatvanegyvet írnak ekkor s ő a magyar irodalmat tanítja. Kell-e ennél többet mondanunk, ha tudjuk, hogy *Névy László* még negyven évvel utóbb is egyike volt a legmegnyerőbb szónokoknak. Tanítványainak elragadtatását még jobban megértjük, ha figyelembe vesszük, hogy előadásának he-vét akkor még nem tette csöndesebb folyásúvá az a klasszikus nyugalomra való törekvés, amelyről az imént szóltunk. Későbbi éveiben mind beszédében, mind írásában folyton mérsékelte ma-gát; és nem egyszer hallottuk tőle, hogy mennyi fáradságába került, amig megtanult *egyszerűen* írni.

Amint látjuk, nagyon fiatal ember volt, amidőn pályáját megkezdte; *multra* még alig pillanthatott vissza.

Ezernyolcszáznegyvenegyben született Középiszkázon, Vesz-prém megyében; az apja ott iskolatanító és jegyző volt. Pápán, Veszprémben, Győrött meg Pannonhalmán tanult; oklevelet mint alkalmazott tanár szerzett.

Tíz évig tanított Szombathelyt; működése nemcsak hogy eredményes volt, de már itt az igazi eszthétikus pedagógus nyi-latkozik meg: az oktatta-nevelést valóságos művészetté tudta emelni. Hálás szakmát adott elő, az kétségtelen, és fogékony korban: de még a magyar irodalomban és a hatvanas években sem dicsekedhetett minden tanár tanítványainak azzal a rajongó szeretetével és ragaszkodásával, mint *Névy László*. És tanítvá-nyainak ez a szeretete végig kísérte őt az egész, több mint negy-ven éves tanító pályáján, s nem hidegült meg akkor sem, ami-dőn kevésbé hálás tárgyat kellett kevésbé lelkes ifjaknak előadnia.

Mert ezernyolcszázhetvenegyben nevezetes fordulat állott be életében. Elhagyta a rendet, amelyhez tartozott, és Budapestre jött, hogy itt keressen irodalmi ambiciójának megfelelő érvénye-sülést. Megválasztották az ev. ref. gimnáziumhoz tanárnak, de ő a Budapesti Keresk. Akadémia vezérlő bizottságának meghívá-sát fogadta el.

A harminc éves férőban, életének épen derekán, ment végbe az az átalakulás, amelynek nyomán a vidéki gimnáziumi tanárból fővárosi kereskedelmi iskolai vált. Bizonyára nem történt ez belső erős tusakodások nélkül; de a kívülállók ebből nem vet-tek észre semmit. Lelkének gyöngyháza csöndben működött; a szervezetébe szinte véletlenül belekerült idegen anyagra az egyik

finom réteg a másik után rakódik le és rövid idő alatt elöttünk áll Névy fejlődése történetének második gyöngye.

Névy az általánosan oktató irányt felcserélte közgazdasági szakoktatással.

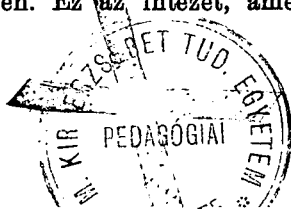
Nagy-e a különbség a kettő között?

«A közoktatás és a közművelődés — úgymond egyik legkiválóbb kultúrpolitikusunk — a közgazdaság szempontjából elsőrendű fontosságú tényezők, mert a gazdasági tevékenység értelmi tőkénének tulajdonképeni szolgáltatói: a közoktatás és közművelődés fejlettségétől függ a nemzet általános értelmi színvonala és legtöbbször a gazdasági munka egyes ágaiban való képzettsége is, s ezért nem képzelhető valóban minden irányban fejlett közoktatás és közművelődés, mely gazdasági haladást is ne eredményezne, s viszont nem képzelhetők viruló közgazdasági állapotok, melyek okozatilag az oktatás és művelődés intézményeinek célszerű és sikeres működésével is összefüggésben ne állnának.»

«Míg tehát a közgazdaság érdeke mindenestre megkívánja a közoktatás és közművelődés fejlettségét s különösen azt, hogy azok keretében a gazdasági tevékenységek igényeinek megfelelő speciális szakképzés is megfelelő helyet foglaljon, a közgazdasági érdekekből nem vonhatók le oly elvek, amelyek az oktatás és művelődés munkájában általánosan és döntőleg érvényesülhének. Jelesül nagy tévedés volna a közgazdasági életben természetesen uralkodó hasznossági elvet a köznevelés vezérelvévé emelni, vagy emennek az élet gyakorlati igényeire való tekintettel mereven reális irányt adni...»

Egészen ebben a formában szűrődött le Névy felfogásában is végleges alakjában a kereskedelmi, tágabb értelemben véve a közgazdasági képzés feladata és célja. És midőn ezzel tisztába jött, egész lélekkel szentelte magát annak, hogy új rendeltetésének minden tekintetben megfelelhessen.

Hazánkban, de külföldön is, vajmi gyenge palánta volt még a hetvenes évek elején az oktatásügy nagy virágos kertjében a kereskedelmi iskola. A reáliák iránt való érzéknek s ezzel az ipari és kereskedelmi irányú tanításnak ugyan már Mária Terézia kedvezett, de igazi kereskedelmi iskolája hazánkban csak 1830-tól kezdve volt; a felsőbb kereskedelmi iskola típusa pedig csak 1857-ben keletkezett *akadémia* néven. Ez az intézet, amelyet pesti



kereskedők jelentékeny áldozatokkal alapítottak és tartottak fenn, még másfél évtizedes sem volt, amidőn *Névyt* oda a magyar nyelvi tanszékre megválasztották. Az akadémia kiváló tanárai révén kezdett ekkor jó névre szert tenni, de az előző kor hatása és a kereskedők ismert konzervatív hajlama miatt a szellem, mely falai között honolt, inkább német volt, mint magyar. Egy *Névyre*, erre a providencialis férfira, volt szükség, hogy a magyar szellem, magyar gondolkodás végleg beköltözzék ez iskolába.

Eleinte itt is a magyar nyelvet és irodalmat tanította *Névy*, s mindaz, aki az ő tanítványa volt, nemcsak tudásában, de érzésében is magyar lett mind egy szálig. Harminc évi az iskolában és rajta kívül folytatott lankadatlan törekvésével az ő rajongó faj- és hazaszeretete révén valóságos magyar sziget emelkedett ki a kereskedelmi némettség nagy tengeréből; s ez a sziget csudásan terjed, hatalmasodik, s a sós hullámok ma már csak a távol periferiákon locsolják partjait. Egyik nemzedék a másik nyomába lépett; a példa hatalmas erejével hat az ihletett tanító; s a küszöb, amelyen egy nemes férfiú lépett keresztül, megvan szentelve évszázadokig.

*Névy* munkás szellemének azonban a közvetetlen tanítás egymaga nem nyújtott elegendő táplálékot; kereste a módot, hogy a benne lakó teremő esztetikai és tanító törekvést tágabb körökkel is közölje. Első iskolakönyve: *Az írásművek elmélete* már 1870-ben megjelent; követte ezt gyors egymásutánban a többi: *A magyar nemzeti irodalom történetének vázlatja*, a *Stiliztika*, a *Rethorika* és a *Poétika*, valamennyi hozzájuk tartozó olvasmánynyal. E könyvekből tanult közel három évtizeden keresztül ugyyszólván az egész közép- és szakiskolai ifjuság; úgyhogy ma alig van férfikorban lévő művelt ember, aki magyar irodalom-történeti tanulmányai révén *Névy* nevét ne ismerné.

Ugyancsak 1871-től *Névy* munkatársa volt a Figyelőnek; ebbe számos esztetikai cikket írt, amelyeket 1873-ban összegyűjtve is kiadott. Több nagyobb műve ez időben a Kisfaludy-Társaság pályázatain jutalmat nyer; ezek: *A tragédia elmélete* (1871), *A komédia elmélete* (1872) és *A drámai középfajok elmélete* (1873). 1874-ben *Bajza József emlékezeté*-vel dicséretet és külön jutalmat nyer; 1875-ben *Modern mesék* c. 10 meséje közül *A kecske tragédiája* jutalomban, a többi pedig dicséretben

részesül; ugyancsak 1875-ben *A népért* c. verses tragédiájának a Tud. Akadémia 100 aranyas Teleki-díját ítelték oda.

Nem tévedünk talán abban a feltevésünkben, hogy minde műveinek terve, részben talán kidolgozása is még *Névy* szombathelyi tanári működésének idejére vezethető vissza. De a középiskolával más tekintetben is összeköttetésben maradt. 1872-ben, tehát alig hogy a fővárosba került, megválasztották a Középiskolai Tanáregyesületi Közlöny szerkesztőjének, s tíz éven keresztül nem csak vezette, de jóformán írta is e lapot. Ugyancsak ő szerkesztette az egyesület megbízásából több éven keresztül a Jeles írók iskolai tárát és az Ifjusági iratok tárát; az előbbi sorozatban magyarázta Shakspere Coriolanus-át és Julius Cæsar-ját, az utóbbi részére lefordította angolból *Church* művét: Elbeszélések a görög tragikusokból.

E munkája is tanuskodik arról, hogy *Névy* behatóan foglalkozott idegen nyelvekkel; a franciát, angolt és németet ahol csak tehette, szóban és olvasmányon gyakorolta. Életének utolsó éveiben minden nap órákat töltött francia műveknek, különösen közgazdaságiaknak olvasásával, és az idegen nyelvek tanulását, bármennyire chauvin volt is magyarságában, mindenkor a legmelegebben ajánlotta a vezetésére bizott ifjuságnak.

Kellemes megjelenése és folyékony, szép előadása, nemkülönben irodalmunkban kivivott jó neve *Névyt* keresetté és kedveltté tették a társadalmi életben is. Így jelentékeny szerep jutott neki az egyesületi életben és a közművelődés terén. A Középisk. Tanáregyesületben mindenkor kedvelték. Egyike volt azoknak az íróknak, akik a Petőfi-Társaságot alapították; később szerepet játszott kerülete politikai életében is, és amidőn a Szabad Liceum megalakult, az irodalmi osztálynak ő lett az elnöke. A Pædagogiai Társaságnak alapítása óta rendes tagja volt. Társadalmi és irodalmi működése különösen abban az évtizedben volt élénk, amely fővárosi tartózkodásának a kezdetén áll. A hetvenes években és a nyolcvanasok elején lapokban, folyóiratokban és külön füzetekben számos irodalmi dolgozata jelenik meg: beszédek, felolvasások, tanulmányok, novellák és versek. Nevezetesen a Petőfi-társaság nagygyűlésein mondott emlékbeszédei Balogh Zoltánról és Arany Jánosról. A nyolcvanas évek derekától kezdve erejét és idejét azonban mindinkább intézete és a kereskedelmi oktatás ügye foglalja le; irodalomtörténeti és esztétikai munkái

mind gyéribben jelennek meg; szabad óráiban, mindhaláláig irogat apró verseket, epigrammokat, szűkebb baráti körének vidámitására; szellemes ötleteinek százait az élclapok közlik, de nagyobb munkával ritkábban lép már e téren elő. Ilyenül csak *Jókai Mór életét* említhetjük, amelyet 1893-ban, a költő jubileuma alkalmával, a Petőfi-Társaság adott ki.

Látjuk tehát, hogy bizonyos ideig tartott, amíg *Névy* az esztétikáról a közgazdaságra áttért. Eszünkbe jut a modern közgazdasági irodalom megalapítója *Smith Ádám*, aki tanári pályáját Edinbourghban szintén retorikai és esztétikai előadásokkal kezdte s még Glasgowban is, amidőn rendes tanár lett, írt és adott elő esztétikai kérdésekről. És amint ebben az átváltozásban követte, bizonyára öntudatlanul, *Névy Smith-t*, hasonlított hozzá abban is, hogy az is kitünő szónok és professzor volt.

1886-ban jelent meg *Névy Kereskedelmi levelezője*, s ez az év jelöli működésének harmadik, utolsó korszakát. Ebben a könyvben szólalt meg először a magyar kereskedelem nyelve igazán magyarul és ennek a műnek a révén indult meg az a lassú, de azóta szünetlenül alkotó törekvés, hogy közgazdasági életünknek azok a tényezői, akik leggyakrabban forgatják hivatásuknál fogva a tollat, a kereskedők, gondolkodásukban s ennek megfelelően stílusukban is megmagyarosodjanak. És midőn *Névy* működésének e terére lépett, megtalálta a maga legsajátabb rendeltetését. Esztétikus volt és van nála kiválóbb, eredetibb sok; középiskolai könyvei helyébe is mások, talán jobbak léptek; de amit kereskedelmünk megmagyarosításáért szavának lángoló erejével, tollának színmagyar vonásával tett: az neki örök és hervadhatatlan érdeme.

Levelezőjét követték egyéb, kizáróan kereskedelmi iskoláknak írt művei. Ilyen volt *kis Levelezője* a kereskedő inas-iskoláknak s az ugyancsak ez iskoláknak írt *Olvasókönyve*, végül a f. keresk. iskolák 1895-i tanterve nyomán ezeknek szánt *A prózai írásművek ismertetése* című műve. E munkáinak készítése közben az átalakulás lelkében mind teljesebbé vált, életének végső célja előtte mindjobban kidomborodott, és ez abban állt, hogy erős fajszeretetét, színmagyarságát, finom érzékét és nyelvtudását egészen azon iskolafaj oktatásügyének szentelje, amelynek szolgálatában életének felét, munkálkodásának háromnegyedrészt eltöltötte.

Életének folyása is akként alakult, hogy mind erősebb kapcsolatok fűzték őt a kereskedelmi oktatáshoz s mind nehezebb, de egyben dicsőségesebb feladatok is háramlottak itt reá.

1885-ben ugyanis a Budapesti Kereskedelmi Akadémia állandó igazgató-helyettesévé választotta őt meg az intézet fenntartó testülete, egyben reábizván alsófokú kereskedelmi iskolájának vezetését.

De más irányban is kiváló szerep jutott neki a kereskedelmi oktatás vezetésében és irányításában.

Hazánk kereskedelmi iskoláinak tanárai, akik legelőször Pozsonyban 1892. július havában jöttek össze értekezletre, a rákövetkező év márciusában Budapesten országos kereskedelmi oktatásügyi kongresszust tartottak és 1894. július havában Debrecenben megalakították a Keresk. Szakiskolai Tanárok Orsz. Egyesületét. A rögtön megejtett választás alkalmával elnökül az új egyesület egyhangú lelkesedéssel *Névy Lászlót* választotta meg, aki a neki táviratilag felajánlott tisztséget készségesen elfogadta.

Az egyesület első közgyűlésén, 1895 novemberben, elnöki megnyitójában *Névy* találóan ecsetelte a keresk. oktatásügy addigi fejlődését és — a jelenlevő miniszter előtt — rámutatott a f. keresk. iskolák épen kiadott szervezetének hiányaira és hibáira. Mint minden előadását, ezt is az egyenes szókimondás jellemezte; de — és épen ez volt az ő szónoki tehetségének ritka varázsa — ez a szókimondás kifogástalan formában jelentkezett; sem durva, sem személyeskedő soha nem volt; ettől mindig megóvta őt jó izlése és lelkének nyugodt harmoniája, amely felül emelkedett a pillanat apró csatáin és tisztán csak a talán nagyon távoli s másoknak láthatatlan végső célt tekintette. Vitatkozni nem szeretett, különösen kerülte azokat, akik a vitába személyes motívumokat szeretnek keverni. Rábeszélni sem igyekezett senkit; talán egy angol bölcsnek mondása lebegett előtte, hogy meggyőzni úgy sem lehet senkit. És ha valakinek modora, gondolkodása nem tetszett neki, az előtt egyszerűen kitért; talán ezért tartották őt rátartónak. Kevély azonban soha sem volt; csak a megállapodott gondolkodású és teljesen független férfinak azzal a jogaival élt, hogy azt válassza magának társaságul, akit teljes gondolkozásbeli közösség fűz hozzá.

Vezetésre termett férfiú volt; ezt bebizonyította egyesületi elnökösködése egész ideje alatt, amely tisztséget az ország összes

keresk. iskolai tanárságának *hét*szor megújuló bizalmából mindhaláláig viselte. Ahol kellett energiával, de sokkal gyakrabban bizonyos derüs humorral mindig úgy tudta a közgyűléseket és a választmányi üléseket vezetni, hogy, bár a sokszor élesen ütköző vélemények az egyeseknél lehangoltságot keltettek, magára az egyesületekre ebből kár sohasem, hanem, a nézetek tisztább leszűrődése következtében, csak haszon háramlott. *Névy* közgyűlési megnyitói és a kereskedelmi oktatás egyes fontosabb kérdéseiről írt cikkei a legkiválóbbhoz tartoznak, amit e téren irodalmunk felmutathat. Klasszikus műveltségével, nagy olvasottságával és az előadás szépségével az ügynek, amelyet képviselt, e működése révén rendkívül nagy szolgálatot tett.

Tudását, kereskedelmi szakirányban való törekvését méltányolta annak az intézetnek fentartó testülete is, amelynek *Névy* kezdettől fogva egyik díszje volt.

1896. május havában a Budapesti Kereskedelmi Akadémia milleniumi ünnepélyt tartott. Megjelent ezen a fentartó testület is. *Névy László* volt az ünnepi szónok, aki mint igazgató-helyettes az állandóan gyöngélkedő, majd nyugalomba vonult *Ghyczy Géza* helyett az intézet ügyeit már huzamosabb idő óta vezette. Talán soha sem beszélt oly elragadó szónoki hévvel, mint ez alkalommal. Lelkesedve hallgatta mindenki. Beszéde végén, amíg az ifjuság szívből éljenezte szeretett tanárát, a jelenlevő bizottsági tagok visszavonultak s pár perc múlva elnökük, *Kochmeister* báró, a tanári terembe lépve, tudatta, hogy a bizottság az ünnepség hatása alatt *Névy Lászlót* az intézet végleges rendes igazgatójának választotta meg. Közös öröm egyesítette e jó híre a tanári kart *Névyvel*, aki tíz évi helyetteség és az akadémia szolgálatában töltött negyedszázad után elérte vágyainak célját.

Hogy a személye iránti szeretet és tisztelet mily tőkét gyűjtött össze *Névy* huszonöt évi budapesti tartózkodása alatt, azt megmutatta 1896 december 20-án tartott jubileumának lefolyása. Színültig megtelt ez alkalommal a börze nagy terme *Névy László* tisztelőkivel, barátaival, volt tanítványaival. Az elhangzott beszédekből idézzük *Kochmeister* báró bizotts. elnök üdvözlésének egyik részét, mint a legjellemzőbbet.

Így szól ez :

«1871-ben, midőn Igazgató Úr a kereskedelmi akadémia magyar nyelvi tanszékét elfoglalta, ez intézet épen kibontakozó-



ban volt abból az átmeneti állapotból, melynek egyrészt tanulóink tényleges nyelvismeretével kellett számolnia, másrészt a természetes jogaiba visszahelyezett magyar nemzeti nyelv érvényre emelésén fáradozott. Igazgató Úr akkor a tanítás terén már előzőleg 10 éven át szerzett tapasztalataival, a 30 éves férfiú egész tetterejével és a lángoló hazafi teljes lelkesedésével fogott nemes feladata megoldásához és figyelmét saját szaktárgya körén túlterjesztve, a vezérlő bizottság és az akkori igazgató inteniói értelmében lelkesen fáradozott az intézetnek és növendékeinek gyökeres megmagyarosításán. És fáradozásait fényes siker követte. Ha a kereskedő osztály magyar hazafias érzületében nem is maradt el soha szeretett hazánk egyéb néposztályai mögött, nyelvi tekintetben — mi tagadás benne — nemzeti szempontból sok volt teendője. És a kereskedők, hivatásukból megszokva, hogy maguk segítsenek magukon, a magyarosodás munkájára sem várták kívülről a segítséget. Magyarra tették saját kereskedelmi akadémiájukat, magyar szellemben nevelték fiaikat és megmagyarosodtak maguk is. Ha a mai ünnepély után holnap a csarnokban a kereskedelmi ügyletek mindennapi lebonyolítása közben kizárólag a magyar nyelv lesz használatban, édes hazai nyelvünk hangjai mind annak a kitartó munkának sikerét fogják tanúsítani, melyet a kereskedelmi szakoktatás hazafias bajnokai végeztek. Ezek között pedig első sorba sorozható igen tisztelt Igazgató Úr, ki azonkívül, hogy tudományos irodalmi munkásságával a nemzeti művelődés nagy munkájában működött közre, előadásaiiban és könyveiben is megtanította kereskedőinket arra, hogy ne csak magyarul, de magyarosan is tudjanak beszélni és írni.»

A Keresk. Szakiskolai Tanárok Egyesülete és az akadémia tanári kara emlékalbummal, a volt tanítványok *Névy* nevére tett ösztöndíj-alapítvánnyal fejezték ki hódolatukat. Tanítványai megfestették arcképét az intézet számára; szónokuk igazán átérezve és lelkesedéssel mondhatta e szavakat:

«Valóban szerencsések vagyunk mi, kik tanítványaid lehetünk, kik a szép, jó és igaz hármas egységét, az ideálért való lelkesedést tebenned megvalósítva látjuk, érezzük szíved melegét, ajkaidról szívjuk a lelkesedés tüzét; szavaidból, lelkes, hazafias előadásodból tanuljuk becsülni legdrágább kincsünket, nemzeti nyelvünket, lelkesítő szavaid, melyek a mult tanulságait és a

jövő nagyságát varázsolják szemeink elé, öntik szivünkbe a büszke nemzeti öntudatot s önmagad, életed és működésed mutatják az ember magasztos ideálját, mely felé törekednünk kell. Tanításod hatása alatt érezzük, hogy jövendő életpályánkon, ha mindjárt a legridegebb ügykörben kell is majd mozognunk, sohasem szabad megfélekedoznünk azon magasztos feladatról, hogy mint magyar kereskedők igaz hazafiak és becsületes emberek legyünk.» . . .

Harmincöt éve volt tanár *Névy László*, amidőn így ünnepték, de e jubileum korántsem volt záróköve az ő munkásságának. Ellenkezőleg, mind újabb és újabb feladatok megoldásába fog ifjai erővel. Még hat, áldásos működésben eltöltendő esztendő adatott neki, hogy kifejthesse mindazt, ami benne a kereskedelmi oktatás előmozdítására eszme, terv megfogalmazott.

Bámulatos erejét, testi lelki változatlan egészségét legelső sorban szabályosan beosztott életmódjának köszönhette. Megszokásaitól soha, senki kedvéért el nem tért. Mindíg korán lefeküdt; a munka neki sohasem lázasan megoldandó feladat, hanem mindig szellemi üdülés volt. Soha félig kész dolgot kezéből ki nem adott; amit ő alkotott, az befejezett, szép és harmonikus volt. A siker el nem kábitotta; balsikere meg nem is volt. Az élet apró kellemetlenségei ellen bölcs életfilozófiája vértette; tudott várni, mert mélyen belátva az élet törvényeibe, tudta, hogy mindennek megjön a maga ideje. Ily értelemben írta az egyesület átnyújtotta *Névy*-albumba egyik puritán jellemű, azóta elhunyt kartársunk:

«Megalkudni a körülményekkel minden áron, hajszolni az anyagi érdeket bármely eszközökkel, elfoglalni a tért érdemtelenül az érdemes elől: ez a modern magyar nemzedék jellemző vonása.

Nemcsak szerencsés, hanem tiszteletre méltó az, ki alku nélkül, elveiből semmit fel nem adva, egyedül a maga érdeméből emelkedik oda, hol szívesen üdvözlik a kortársak százai» . . .

Azok az újabb feladatok, amelyekről az imént szóltunk, *Névyre* részint a kereskedelmi oktatásügy általános irányításánál, részint saját intézetében vártak.

Már a millenniumi esztendő keresk. oktatásügyi mozgalmából kivette a maga részét. Ő vezette mint elnök az Orsz. Egyetemes Tanügyi Kongresszus kereskedelmi iskolai szakosz-

tályának tárgyalásait (július 4-én és 5-én) és tartalmas előadást tartott a kereskedelmi oktatásról az Orsz. Kereskedelmi Kongresszus első szakosztályában (június 16-án).

Ugyanekkortájt indult meg mozgalom aziránt, hogy a kereskedelmi oktatás betetőzéseül főiskolák létesíttessenek. A *Névy* vezetése alatt álló intézet volt erre első sorban kiszemelve. Reá, mint igazgatóra, várt tehát az a feladat, hogy ennek a kérdésnek didaktikai részét előkészítse, majd 1900-ban, amidőn a kormány az ily főiskolák (akadémiák) általános szervezetét kiadta, hogy ezen belül a tanítás részletes tervét kidolgozza. Buzgón bele is fogott a munkába és megérte azt az örömet, hogy hazánk ily nemű első intézete az ő igazgatása alatt nyílt meg 1900-ban; de már az 1902-ben e főiskola első hallgatóinak záróvizsgálatán nem lehetett jelen és új Simeonként azt a pompás épületet is már csak lelki szemeivel láthatta, amelyben az ő szeretett intézete — igazán az övé lett több mint harminc éves működése alatt — elhelyezést nyert.

A kereskedelmi főiskolát két évvel megelőzve már 1898-ban megnyílt a Kereskedelmi Akadémia helyiségeiben az állami Keresk. Iskolai Tanárképző Intézet. *Névy Lászlót* ebben a miniszter a *magyar kereskedelmi nyelv* tanításával bizta meg. E tárgyú előadásai szerfelett érdekesek és tanulságosak voltak. Minden órára gondosan készült, s a kereskedelmi kifejezések tanulmányozása révén mind mélyebben behatolt az egyes szaktárgyakba. A közgazdaság és a jog régtől fogva kedves tárgyai voltak; e tudásának segítségével dolgozta át a korán elhalt Sebestyén Jenő dr. keresk. akad. tanár Kereskedelem-ismertetőjét és tette mindinkább szakszerűbbé saját *Levelezője* minden újabb kiadását. Ez utóbbi könyve kedvéért, de azért is, hogy a vezetése alatt álló intézetek egész tanulmányi anyagát magáévá tegye, komolyan foglalkozott a keresk. számtannal és a könyvviteltannal is.

A magyar keresk. stílusból tartott előadásaira nem könyvekből készült, hanem az ujságok és folyóiratok, az árjegyzőlapokból, meg a börzei jelentésekből. De a forrása volt a kereskedők élőbeszéde is. Kitartó odaadással, kiváló ügyességgel és nyelvérzéssel kutatta és ragadta meg a hibásan képzett szókat, de még inkább a magyartalan szólásformákat, fordulatokat, és könyörtelenül felgombostúzta őket gyűjteménye számára. Ebből az érdekes gyűjteményből nemcsak a Tanárképzőben mutatott

be próbákat, hanem tágabb körben is. A Keresk. Isk. Tanárok Egyesületében három előadást tartott e tárgyról s részleteket folyóiratokban is közölt belőle. Az egész anyag, amelyet ez irányban összegyűjtött és sajtó alá rendezett csak halála után jelenthetett meg egy 10 ives füzetben *Kereskedelmi nyelvünk magyartalanságai* címen. «A mű — úgymond kézírata bevezetésében — melyre szükségünk van, s melynek terve régóta foglalkoztatja elmémet, nem az, melyet e szerény formában vesz tőlem az olvasó»... és így folytatja: «... Remélem, hogy nem sok idő múlva arról is nyilatkozhatom»... Ez az idő, kereskedelmi oktatásügyünk és magyar kereskedelmi nyelvünk végtelen kárára, nem adatott meg *Névy Lászlónak*. E könyvén, élete művének betetőzésén, koronáján dolgozva, ejtette ki fáradhatatlan kezéből szerszámát, fegyverét: a tollát.

Sírja felett, amelyet családja és volt tanítványai kegyeletéből bronzdomborművű jól talált arcképével diszitett obeliszk jelöl, ezen a tavaszon már másodszor hajtanak a virágok. Alatta porladozik az agy, amely oly sok szép és nemes eszmét gondolt ki; pihen a nyelv, amely hazánk édes nyelvét oly szépen tudta ejteni; és nem mozdul a kéz, amely rendületlen mutatott előre a *munkás magyarság* ideálja felé... *Névy* testére rászállt a sir örök éje s visszatért a porba, amiből vétetett.

De halhatatlan lelkét nekünk hagyta, barátainak, tisztelőinek, ezer meg ezer tanítványának. És amikor megrezdül bennünk a boldogabb hit és szinte meggyőződéssé erősödik, hogy ezen a hazán igazán úrrá kell lenni a magyarnak; hogy hatalmát csak magának, a maga munkájának köszönheti; hogy e hatalom közgazdasági fejlődésében épúgy gyökerezik mint nyelve erejében: akkor mindenha eszünkbe kell hogy jusson *Névy László*, aki egész életét, élete minden munkásságát ennek az ideálnak az oltárán hozta áldozatul.

SCHACK BÉLA.